

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. birželio 17 d.
(OR. en)

9769/1/22
REV 1

ECOFIN 558
UEM 161
SOC 352
EMPL 234
COMPET 455
ENV 556
EDUC 225
RECH 348
ENER 264
JAI 819
GENDER 97
ANTIDISCRIM 77
JEUN 108
SAN 353

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui (COREPER II) / Tarybai

Komisijos dok. Nr.: 9421/22 - COM(2022) 622 final

Dalykas:	Rekomendacija dėl TARYBOS REKOMENDACIJOS dėl 2022 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Lenkijos konvergencijos programos
----------	---

Delegacijoms pridedamas pirmiau nurodytas Komisijos pasiūlymu (dok. COM(2022) 622 final) grindžiamas Tarybos rekomendacijos projektas, kurį peržiūrėjo ir kuriam pritarė įvairūs Tarybos komitetai.

TARYBOS REKOMENDACIJA

... m. ... d.

**dėl 2022 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m.
Lenkijos konvergencijos programos**

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir
148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės
priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo¹, ypač į jo 9 straipsnio
2 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

¹ OL L 209, 1997 8 2, p. 1.

- (1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė². Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Priemone prisidedama prie ekonomikos atsigavimo ir tvarių ir augimą skatinančių reformų ir investicijų įgyvendinimo, visų pirma siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu didinant valstybių narių ekonomikos atsparumą ir potencialų augimą. Ji taip pat padeda stiprinti tvarią viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu. Kiekvienai valstybei narei pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę skiriamas didžiausias finansinis įnašas bus atnaujintas 2022 m. birželio mėn., laikantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalies;

² 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

- (2) 2021 m. lapkričio 24 d. Komisija priėmė metinę tvaraus augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2022 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras. Joje tinkamai atsižvelgta į 2021 m. gegužės 7 d. pasirašytą Porto socialinį įsipareigojimą toliau įgyvendinti 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį. 2022 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino 2022 m. metinėje tvaraus augimo apžvalgoje išdėstytus prioritetus. 2021 m. lapkričio 24 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011³ taip pat priėmė įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Lenkija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Be to, tą pačią dieną Komisija priėmė Pasiūlymą dėl 2022 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Bendrą užimtumo ataskaitą Taryba priėmė 2022 m. kovo 14 d.;

³ 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25).

- (3) geopolitines ir ekonomines aplinkybes labai pakeitė po pasaulinės pandemijos įvykusi Rusijos invazija į Ukrainą. Invazijos poveikis valstybių narių ekonomikai pasireiškė, *inter alia*, aukštesnėmis energijos, maisto produktų bei žaliavų kainomis ir prastesnėmis augimo perspektyvomis. Aukštesnės energijos kainos ypač slegia pažeidžiamiausius namų ūkius, kurie patiria energijos nepriteklių arba kuriems jis gresia, taip pat įmones, kurios labiausiai pažeidžiamos energijos kainų šuolių. Be to, į Sąjungą atvyksta kaip niekada daug pabėgėlių iš Ukrainos. Dėl Rusijos agresijos karo kilusios ekonominės pasekmės valstybės nares paveikė nevienodai. Šiomis aplinkybėmis 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu (ES) 2022/382⁴ pirmą kartą pradėta taikyti Tarybos direktyva 2001/55/EB⁵, iš Ukrainos perkeltiems asmenims suteikiant teisę teisėtai būti Sąjungoje, taip pat galimybę mokytis, dalyvauti darbo rinkoje, gauti sveikatos priežiūros paslaugas, būstą ir socialinę paramą. Lenkijai siekiant skubiai patenkinti iš Ukrainos bėgančių asmenų priėmimo ir integracijos poreikius, pagal sanglaudos veiksmų dėl pabėgėlių Europoje iniciatyvą (CARE) ir pasinaudojant papildomu išankstiniu finansavimu pagal Sanglaudai ir Europos teritorijoms skirtą ekonomikos gaivinimo pagalbos iniciatyvą (REACT-EU) suteikiama išskirtinė parama;

⁴ 2022 m. kovo 4 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2022/382, kuriuo pagal Direktyvos 2001/55/EB 5 straipsnį nustatoma, kad iš Ukrainos yra perkeltųjų asmenų masinis srautas, ir pradedama taikyti laikinoji apsauga (OL L 71, 2022 3 4, p. 1).

⁵ 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimant tokius asmenis ir atsakant už tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001 8 7, p. 12).

- (4) atsižvelgiant į sparčiai kintančią ekonominę ir geopolitinę padėtį ir kaip išdėstyta 2022 m. metinėje tvaraus augimo apžvalgoje, 2022 m. Europos semestras – plataus masto ekonominės ir užimtumo politikos koordinavimo sistema – atnaujinamas ir kartu pritaikomas prie Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimo reikalavimų. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, itin svarbu įgyvendinti priimtus ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jais atsižvelgiama į visas atitinkamas konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, pateiktas per 2019 m. ir 2020 m. Europos semestro ciklus, arba į didelę jų dalį. 2019 m. ir 2020 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius, šalia kitų konkrečioms šalims skirtų rekomendacijų, pateiktų iki tokių peržiūrėtų, atnaujintų ar iš dalies pakeistų ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planų pateikimo datos;
- (5) nuo 2020 m. kovo mėn. taikoma bendroji nukrypti leidžianti Stabilumo ir augimo pakto išlyga. 2021 m. kovo 3 d. komunikate „Vieni metai nuo COVID-19 protrūkio. Fiskalinės politikos atsakas“ Komisija išdėstė nuomonę, kad sprendimas nutraukti bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymą arba ją toliau taikyti turėtų būti priimamas atlikus bendrą ekonominės padėties vertinimą, kurio vienas iš pagrindinių kiekybinių kriterijų būtų Sąjungos arba euro zonos ekonominės veiklos mastas, palyginti su iki krizės (2019 m. pabaigoje) buvusiu mastu. Stabilumo ir augimo pakte nustatytos bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos taikymą pratęsti 2023 m. būtų pagrįsta dėl didesnio neapibrėžtumo ir didelės neigiamų ekonominės perspektyvos pokyčių rizikos karo Europoje aplinkybėmis, dėl precedento neturinčių energijos kainų šuolių ir tolesnių tiekimo grandinės sutrikimų;

- (6) laikantis 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacijoje⁶, kurioje pateikiama Tarybos nuomonė dėl 2021 m. Lenkijos konvergencijos programos, pateikto požiūrio, bendrą fiskalinės politikos kryptį šiuo metu geriausia vertinti kaip pirminių išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones), išskyrus su COVID-19 krize susijusias laikinas neatidėliotinas priemones, bet įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamas išlaidas, pokytį, palyginti su vidutinės trukmės laikotarpio potencialiu augimu⁷. Be bendros fiskalinės politikos krypties, siekiant įvertinti, ar nacionalinė fiskalinė politika yra apdairi, o jos sudėtis yra palanki tvariam atsigavimui, suderinamam su žaliosios ir skaitmeninės pertvarkų tikslais, dėmesys taip pat skiriamas nacionalinėmis lėšomis finansuojamų⁸ pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones ir išskyrus su COVID-19 krize susijusias laikinas neatidėliotinas priemones) ir investicijų raidai;

⁶ 2021 m. birželio 18 d. Tarybos rekomendacija, kurioje pateikiama Tarybos nuomonė dėl 2021 m. Lenkijos konvergencijos programos (OL C 304, 2021 7 29, p. 98).

⁷ Šioje rekomendacijoje pateikiami fiskalinės politikos krypties ir jos komponentų įverčiai yra Komisijos įverčiai, grindžiami prielaidomis, kuriomis pagrįsta Komisijos 2022 m. pavasario prognozė. Komisijos vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo įverčiai neapima teigiamo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytų reformų, kurios gali padidinti potencialų ekonomikos augimą, poveikio.

⁸ Nefinansuojamų Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ar kitų Sąjungos fondų lėšomis.

- (7) 2022 m. kovo 2 d. Komisija priėmė komunikatą ir jame pateikė plataus pobūdžio 2023 m. fiskalinės politikos gairių (toliau – fiskalinės gairės), kuriomis siekiama padėti valstybėms narėms parengti stabilumo ir konvergencijos programas ir taip sustiprinti politikos koordinavimą. Remdamasi 2022 m. žiemos prognozėje pateikta makroekonominė perspektyva, Komisija pažymėjo, kad atrodytų tinkama 2023 m. pereiti nuo 2020–2022 m. bendros remiamojo pobūdžio fiskalinės politikos krypties prie iš esmės neutralios bendros fiskalinės politikos krypties, tuo pat metu būnant pasirengus reaguoti į kintančią ekonominę padėtį. Komisija paskelbė, kad konkrečioms valstybėms narėms 2023 m. ir toliau turėtų būti teikiamos skirtingos fiskalinės rekomendacijos ir turėtų būti atsižvelgta į galimą tarpvalstybinį šalutinį poveikį. Komisija paprašė valstybių narių atsižvelgti į šias gaires savo stabilumo ir konvergencijos programose. Komisija įsipareigojo atidžiai stebėti ekonominius pokyčius ir prireikus pritaikyti politikos gaires, vėliausiai – 2022 m. gegužės mėn. pabaigoje paskelbsimame Europos semestro pavasario dokumentų rinkinyje;
- (8) kalbant apie fiskalines gaires, 2023 m. fiskalinėmis rekomendacijomis atsižvelgiama į prastesnę ekonominę perspektyvą, didesnę neapibrėžtumą ir papildomą neigiamų pokyčių riziką, taip pat į didesnę infliaciją, palyginti su Komisijos 2022 m. žiemos prognoze. Atsižvelgiant į šiuos aspektus, fiskalinis atsakas turi būti didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą ir išlaikyti pažeidžiamiausių namų ūkių perkamąją galią, kad būtų galima sušvelninti energijos kainų šuolio poveikį ir padėti apriboti antrinio poveikio infliacinį spaudimą taikant tikslines ir laikinas priemones. Fiskalinė politika turi likti lanksti, kad būtų galima prisitaikyti prie greitai kintančių aplinkybių, įskaitant iššūkius, kylančius dėl Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, susijusius su gynyba ir saugumu, ir turi skirtis valstybėse narėse priklausomai nuo jų fiskalinės ir ekonominės padėties, įskaitant krizės poveikį joms ir iš Ukrainos perkeltų asmenų srautą į jas;

- (9) 2021 m. gegužės 3 d. Lenkija pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį pateikė Komisijai nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2022 m. birželio 17 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą dėl Lenkijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo⁹. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo Komisijos sprendimo priėmimo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį, kuriame būtų nurodyta, kad Lenkija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosioms pasiekti priimtose priemonės turi likti nepanaikintos;
- (10) laikydamasi Reglamento (EB) Nr. 1466/97 8 straipsnyje nustatyto termino, 2022 m. balandžio 29 d. Lenkija pateikė 2022 m. nacionalinę reformų programą, o 2022 m. balandžio 28 d. – 2022 m. konvergencijos programą. Siekiant atsižvelgti į jų tarpusavio sąsajas, abi programos vertintos kartu.
- (11) 2022 m. gegužės 23 d. Komisija paskelbė 2022 m. Lenkijos ataskaitą. Joje įvertinta Lenkijos pažanga, padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019 m., 2020 m. ir 2021 m. Tarybos priimtas šaliai skirtas rekomendacijas. Be to, joje įvertinta pažanga, Lenkijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

⁹ Dok. ST 9728/2022; ST 9728/2022 ADD 1.

- (12) 2022 m. gegužės 23 d. Komisija paskelbė pranešimą pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį. Tame pranešime aptarta Lenkijos biudžeto būklė, nes planuojama, kad šalies valdžios sektoriaus deficitas 2022 m. viršys Sutartyje nustatytą 3 % bendrojo vidaus produkto (BVP) pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad deficito kriterijus nėra įvykdytas. Laikydamosi 2022 m. kovo 2 d. komunikato, 2022 m. pavasarį Komisija nesiūlė pradėti naujų perviršinio deficito procedūrų ir 2022 m. rudenį iš naujo įvertins, ar tikslinga siūlyti pradėti tokias procedūras;
- (13) 2020 m. liepos 20 d. rekomendacijoje¹⁰ Taryba rekomendavo Lenkijai, laikantis bendrosios nukrypti leidžiančios išlygos, 2020 m. ir 2021 m. imtis visų būtinų priemonių, kad būtų veiksmingai kovojama su COVID-19 pandemija, palaikoma ekonomika ir remiamas būsimas atsigavimas. Ji Lenkijai taip pat rekomendavo, kai leis ekonominės sąlygos, vykdyti fiskalinę politiką, kuria siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę ir skolos tvarumą, kartu didinant investicijas. Remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis, Lenkijos valdžios sektoriaus deficitas sumažėjo nuo 6,9 % BVP 2020 m. iki 1,9 % 2021 m. Lenkijos fiskalinės politikos atsaku 2021 m. remtas ekonomikos atsigavimas, o laikinų neatidėliotinų priemonių apimtis sumažėjo nuo 4,5 % BVP 2020 m. iki 2,7 % BVP 2021 m. Priemonės, kurių Lenkija ėmėsi 2021 m., atitiko 2020 m. liepos 20 d. Tarybos rekomendaciją. Diskrecinės biudžeto priemonės, kurias Vyriausybė priėmė 2020 m. ir 2021 m., buvo laikinos arba derinamos su kompensacinėmis priemonėmis. Remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis, valdžios sektoriaus skola sumažėjo nuo 57,1 % BVP 2020 m. iki 53,8 % 2021 m.;

¹⁰ 2020 m. liepos 20 d. Tarybos rekomendacija dėl 2020 m. Lenkijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2020 m. Lenkijos konvergencijos programos (OL C 282, 2020 8 26, p. 135).

- (14) makroekonominis scenarijus, kuriuo grindžiamos 2022 m. konvergencijos programoje pateiktos biudžeto projekcijos, yra realistiškas. Vyriausybė prognozuoja, kad realusis BVP 2022 m. išaugs 3,8 %, o 2023 m. – 3,2 %. Tuo tarpu Komisijos 2022 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realiojo BVP augimas bus mažesnis – 3,7 % 2022 m. ir 3,0 % 2023 m., daugiausia dėl didesnės prognozuojamos infliacijos, kuri darys neigiamą poveikį privačiam vartojimui ir investicijoms, ir mažesnio grynojo eksporto indėlio. 2022 m. konvergencijos programoje Vyriausybė planuoja, kad 2022 m. nominalusis deficitas padidės iki 4,3 % BVP, o 2023 m. sumažės iki 3,7 %. 2022 m. padidėjimas daugiausia susijęs su didelėmis pagalbos iš Ukrainos perkeltiems asmenims išlaidomis, priemonėmis, susijusiomis su didelėmis energijos kainomis, ir esmine mokesčių reforma (Lenkijos susitarimu dėl mokesčių). 2022 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2022 m. sumažės iki 52,1 %, o 2023 m. – iki 51,5 %. Remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones, Komisijos 2022 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2022 m. ir 2023 m. valdžios sektoriaus deficitas atitinkamai sudarys 4,0 % BVP ir 4,4 % BVP. 2022 m. jis yra mažesnis nei 2022 m. konvergencijos programoje prognozuotas deficitas, daugiausia dėl didesnio prognozuojamo nominaliojo BVP. 2023 m. numatomas deficitas yra didesnis nei konvergencijos programoje, daugiausia dėl mažesnių pajamų ir numatomo pagalbos iš Ukrainos perkeltiesiems asmenims išlaidų padidėjimo. Komisijos 2022 m. pavasario prognozėje numatomas mažesnis valdžios sektoriaus bendrosios skolos ir BVP santykis: 50,8 % 2022 m. ir 49,8 % 2023 m. Skirtumą lemia didesnė prognozuojama infliacija ir skirtingos prielaidos dėl atsargų ir srautų koregavimo 2023 m. Remiantis Komisijos 2022 m. pavasario prognoze, numatoma, kad vidutinės trukmės laikotarpio (10 metų) potencialios gamybos apimties augimo vidurkis bus 3,4 %. Tačiau tas įvertis neapima ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane numatytų reformų, kurios gali padidinti potencialų Lenkijos ekonomikos augimą, poveikio;

- (15) 2022 m. Vyriausybė palaipsniui panaikino priemones, kurių imtasi reaguojant į COVID-19 krizę, taigi numatoma, kad laikinų neatidėliotinų priemonių apimtis sumažės nuo 2,7 % BVP 2021 m. iki 0,0 % 2022 m. Valdžios sektoriaus deficitui poveikį daro priemonės, kurių imtasi siekiant kovoti su ekonominiu ir socialiniu energijos kainų kilimo poveikiu; Komisijos 2022 m. pavasario prognozėje apskaičiuota, kad jos sudaro 1,0 % BVP 2022 m., o 2023 m. jos turėtų būti palaipsniui panaikintos¹¹. Tas priemonės daugiausia sudaro netiesioginių energijos vartojimo mokesčių mažinimas ir socialiniai pervedimai skurdesniems namų ūkiams. Paskelbta, kad tos priemonės yra laikinos. Vis dėlto, jei energijos kainos 2023 m. liks aukštos, kai kurių iš tų priemonių galiojimas galėtų būti tęsiamas. Kai kurios iš tų priemonių, visų pirma visuotinis pridėtinės vertės mokesčių ir akcizų sumažinimas, nėra tikslinės. Valdžios sektoriaus deficitui poveikį taip pat daro iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo išlaidos, kurios, kaip numatoma Komisijos 2022 m. pavasario prognozėje, 2022 m. sudarys 0,6 % BVP, o 2023 m. – 0,8 % BVP¹²;
- (16) 2021 m. birželio 18 d. rekomendacijoje Taryba rekomendavo Lenkijai 2022 m. išlaikyti remiamojo pobūdžio fiskalinės politikos kryptį, įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės suteiktą postūmį, ir išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas. Taryba Lenkijai taip pat rekomendavo, kai leis ekonominės sąlygos, vykdyti fiskalinę politiką, kuria siekiama užtikrinti apdairią vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinę būklę ir fiskalinį tvarumą vidutinės trukmės laikotarpiu ir tuo pat metu didinti investicijas siekiant padidinti augimo potencialą;

¹¹ Šie skaičiai rodo tų priemonių, kurių imtasi nuo 2021 m. rudens, įskaitant einamųjų pajamų ir išlaidų, taip pat atitinkamais atvejais – kapitalo išlaidų priemones, poveikį metiniam biudžetui.

¹² Daroma prielaida, kad bendras iš Ukrainos į Sąjungą perkeltų asmenų skaičius iki 2022 m. pabaigos palaipsniui pasieks 6 mln., o jų geografinio pasiskirstymo įverčiai apskaičiuojami remiantis esamos diasporos dydžiu, santykinio priimančiosios valstybės narės gyventojų skaičiumi ir faktiniu iš Ukrainos perkeltų asmenų pasiskirstymu visoje Sąjungoje nuo 2022 m. kovo mėn. Biudžeto išlaidų vienam asmeniui įverčiai yra grindžiami Komisijos Jungtinio tyrimų centro parengtu mikromodeliavimo modeliu „Euromod“ ir apskaičiuoti atsižvelgiant tiek į piniginius pervedimus, į kuriuos asmenys gali turėti teisę, tiek į išmokas natūra, pavyzdžiui, švietimo ir sveikatos priežiūros srityse.

- (17) remiantis Komisijos 2022 m. pavasario prognoze ir Lenkijos 2022 m. konvergencijos programoje pateikta informacija numatoma, kad 2022 m. fiskalinės politikos kryptis (–3,4 % BVP) bus remiamojo pobūdžio, kaip rekomendavo Taryba¹³. Lenkija planuoja remti ekonomikos atsigavimą pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone papildomoms investicijoms finansuoti, kaip rekomendavo Taryba. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamų išlaidų teigiamas poveikis ekonominei veiklai, palyginti su 2021 m., turėtų padidėti 0,1 procentinio punkto BVP¹⁴. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų skatinamasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai 2022 m. turėtų sudaryti 0,3 procentinio punkto¹⁵. Todėl Lenkija planuoja išlaikyti nacionalinėmis lėšomis finansuojamas investicijas, kaip rekomendavo Taryba. Be to, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus naujas pajamų priemones) augimo skatinamasis poveikis bendrai fiskalinės politikos kryptčiai 2022 m. turėtų sudaryti 2,7 procentinio punkto. Tas didelis skatinamasis poveikis apima papildomą poveikį tų priemonių, kuriomis siekiama mažinti ekonominę ir socialinę energijos kainų padidėjimo poveikį (1,0 % BVP), taip pat iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo išlaidas (0,6 % BVP); prie grynąjį einamųjų išlaidų augimo taip pat turėtų prisidėti (0,1 % BVP) nauja mažų vaikų priežiūros pašalpa (šeimos priežiūros kapitalas).

¹³ Neigiamas rodiklio ženklas atitinka pernelyg didelį pirminių išlaidų augimą, palyginti su vidutinės trukmės laikotarpio ekonomikos augimu, o tai rodo skatinamąją fiskalinę politiką.

¹⁴ Tai yra Komisijos prognozės. Komisija dar neįvertino Lenkijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano.

¹⁵ Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos, įskaitant pervedimus Lenkijos plėtros bankui (BGK), turės 0,4 procentinio punkto BVP skatinamąjį poveikį.

Kalbant apie pajamas, prognozuojama, kad gyventojų pajamų mokesčio sumažinimas pagal Lenkijos susitarimą dėl mokesčių (0,7 % BVP) ir įmonių pelno mokesčio sumažinimas (0,1 % BVP) taip pat prisidės prie skatinamosios fiskalinės politikos. Prognozuojama, kad didesnis vartotojų kainų padidėjimas, palyginti su BVP defliatoriumi, turės įtakos 2022 m. nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų skatinamajam poveikiui, nes padidins valdžios sektoriaus prekių ir paslaugų vartojimo išlaidas;

- (18) Komisijos 2022 m. pavasario prognozėje pagal nesikeičiančios politikos prielaidą numatoma, kad 2023 m. fiskalinės politikos kryptis bus +1,7 % BVP¹⁶. Numatoma, kad Lenkija 2023 m. toliau naudosis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis papildomoms investicijoms, kuriomis remiamas atsigavimas, finansuoti. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamų išlaidų teigiamas poveikis ekonominei veiklai, palyginti su 2022 m., turėtų padidėti 0,1 procentinio punkto. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų investicijų stabdomasis poveikis fiskalinės politikos kryptčiai 2023 m. turėtų sudaryti 0,3 procentinio punkto¹⁷. Be to, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus naujas pajamų priemones) augimo stabdomasis poveikis bendrai fiskalinės politikos kryptčiai 2023 m. turėtų sudaryti 1,4 procentinio punkto. Tai apima poveikį, kurį turės priemonių, kuriomis reaguojama į pakilusias energijos kainas, laipsniškas panaikinimas (0,9 % BVP) ir iš Ukrainos perkeltų asmenų laikinosios apsaugos teikimo papildomos išlaidos (0,2 % BVP);

¹⁶ Teigiamas rodiklio ženklas atitinka pernelyg mažą pirminių išlaidų augimą, palyginti su vidutinės trukmės laikotarpio ekonomikos augimu, o tai rodo stabdomąją fiskalinę politiką.

¹⁷ Numatoma, kad kitos nacionalinėmis lėšomis finansuojamos kapitalo išlaidos turės 0,1 procentinio punkto BVP stabdomąjį poveikį.

- (19) 2022 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas palaipsniui sumažės iki 3,1 % BVP 2024 m. ir iki 2,5 % BVP iki 2025 m. Todėl planuojama, kad ne vėliau kaip 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas nesiels 3 % BVP. Tačiau nepateikta jokios informacijos apie numatomas pagrindines konsolidavimo priemones. 2022 m. konvergencijos programoje numatoma, kad valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. sumažės, konkrečiai: iki 51,0 % 2024 m. ir iki 49,7 % 2025 m. Remiantis Komisijos analize, skolos tvarumo rizika vidutinės trukmės laikotarpiu atrodo vidutinė;
- (20) vykdoma biudžeto sistemos reforma, kai ji bus visiškai įgyvendinta, turėtų padidinti išlaidų veiksmingumą, nes bus pašalinti ilgalaikiai biudžeto proceso trūkumai, kaip antai: sudėtinga ir pasenusi biudžeto klasifikacija; neoptimalus informacijos registravimas; tikro vidutinės trukmės planavimo trūkumas ir tiesioginio išlaidų peržiūrų poveikio biudžeto procesui nebuvimas. Ilguoju laikotarpiu Lenkijos viešieji finansai patirs išlaidų didinimo spaudimą, visų pirma dėl visuomenės senėjimo. Tie veiksniai didina poreikį priimti naujas priemones siekiant stiprinti išlaidų valdymą, įskaitant reguliarių veiksmingumo ir efektyvumo vertinimą. Tačiau pandemijos metu didžioji dalis išlaidų, susijusių su COVID19 priemonėmis, buvo nukreipta per specialų plėtros banko valdomą fondą ir į biudžetą neįtrauktą finansinę priemonę. Nors tai suteikė valdžios institucijoms daugiau lankstumo valdant su krize susijusias išlaidas ir leido joms išvengti rizikos, kad bus pažeista konstitucinė valstybės skolos lygio riba, tai taip pat apribojo parlamentinę išlaidų kontrolę ir galimybę visuomenei laiku gauti informaciją apie viešąsias išlaidas;

- (21) Lenkija yra viena iš sparčiausiai senėjančių Sąjungos šalių ir ilgalaikės demografinės tendencijos darys poveikį pensijų sistemai. Dabartinė fiksuotomis įmokomis grindžiama pensijų sistema užtikrina sistemos finansinę pusiausvyrą, tačiau joje neatsižvelgiama į būsimų išmokų adekvatumą. Tačiau numatoma, kad dėl mažo faktinio pensinio amžiaus, ilgėjančios gyvenimo trukmės ir kai kurių kitų sistemos ypatybių būsimos pensijų išmokos labai sumažės, palyginti su galutiniu darbo užmokesčiu. Tai reikštų, kad didelei daliai pensininkų grėstų skurdas. Komisijos analizė rodo, kad vien tam, kad išlaikytų dabartinį išmokų lygį, Lenkija iki 2070 m. turėtų išleisti papildomus 6,7 % savo BVP. Pagrindiniai Lenkijos pensijų sistemos iššūkiai yra susiję su mažu faktiniu pensiniu amžiumi ir specialiu pensijų režimu (taikomu, pvz., ūkininkams, statutiniams valstybės tarnautojams), kuris brangiai kainuoja ir yra palankus jo nariams, palyginti su bendrąja sistema;
- (22) 2021 m. gruodžio 15 d. Lenkija pateikė sanglaudos politikos programavimo dokumentus, numatytus Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2021/1060¹⁸. Laikydamosi Reglamento (ES) 2021/1060, Lenkija, programuodama 2021–2027 m. sanglaudos politikos fondų lėšas, turi atsižvelgti į atitinkamas jai skirtas rekomendacijas. Tai yra iš sanglaudos politikos fondų gautinos finansinės paramos veiksmingumo gerinimo ir kuo didesnės pridėtinės vertės užtikrinimo prielaida, be to, taip skatinamas šių sanglaudos politikos fondų ir kitų Sąjungos priemonių bei fondų tarpusavio koordinavimas, papildomumas ir darna. Sėkmingas sanglaudos politikos programavimų įgyvendinimas taip pat priklauso nuo to, ar bus pašalintos kliūtys investicijoms, kuriomis siekiama remti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir subalansuotą teritorinę vystymąsi;

¹⁸ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 321, 2021 6 30, p. 159).

- (23) nedarbo lygis Lenkijoje pasiekė žemiausią visų laikų lygį, tačiau kai kurių grupių dalyvavimas darbo rinkoje tebėra ribotas. Jaunesnių nei trejų metų vaikų, kuriems teikiamos oficialios vaikų priežiūros paslaugos, skaičius išlieka vienas mažiausių tarp valstybių narių, o ribotos galimybės pasinaudoti vaikų priežiūros įstaigų paslaugomis trukdo moterims patekti į darbo rinką. Be to, dėl nepakankamai remiamos ilgalaikės priežiūros ir mažesnio pensinio amžiaus rinka netenka darbo jėgos. Darbo rinkos skirtumai taip pat egzistuoja neįgaliųjų, vyresnio amžiaus žmonių ir žemos kvalifikacijos asmenų atveju – jų užimtumo lygis yra žemesnis už atitinkamus Sąjungos vidurkius. Nors pastaraisiais metais netipinių darbo sutarčių skaičius nuolat mažėjo, įdarbinimas pagal laikinas sutartis ir savarankiškas darbas mokant mažas socialines įmokas tebėra didelio masto, ypač kalbant apie jaunos ir žemos kvalifikacijos darbuotojus, todėl didėja jų būsimų pensijų nepakankamumo rizika;
- (24) Lenkijos švietimo ir mokymo sistemoje išlieka iššūkių, susijusių su kokybe ir įtraukumu. Tuos iššūkius dar labiau paaštrino pandemija, kurios metu ilgus laikotarpius buvo mokomasi nuotoliniu būdu. Mokytojams, mokiniams ir plačiajai visuomenei trūksta skaitmeninių įgūdžių. Be to, tebėra nepakankamos mokyklų ir vaikų turinčių namų ūkių galimybės naudotis IRT įranga ir ryšiu. Nepakankama mokytojų formaliojo švietimo kokybė. Be to, gana maži, palyginti su EBPO šalimis, mokytojų atlyginimai. Tai daro poveikį šios profesijos finansiniam patrauklumui, kuris, kaip ir nepakankamos profesinio tobulėjimo galimybės, prisideda prie didelio darbuotojų trūkumo. Didelis iš Ukrainos perkeltų asmenų srautas reikalauja didelių pastangų, įskaitant finansavimą, kad būtų imtasi tinkamų švietimo ir mokymo srities priemonių. Kaip rodo sunkumai, su kuriais susiduria darbdaviai, norėdami užpildyti laisvas darbo vietas, darbo jėgos trūkumą lemia didelė gebėjimų ir darbo rinkos poreikių neatitiktis;

- (25) bendros išlaidos sveikatos priežiūrai, palyginti su BVP, tebėra nedidelės – 2019 m. jos sudarė tik 6,5 %, palyginti su 9,9 % Sąjungos vidurkiu. Lenkijos sveikatos priežiūros sistemoje pernelyg kliaujamasi priežiūra ligoninėse, kurios būdinga prastėjanti finansinė padėtis, nepakankami kokybės vertinimai ir valdymo trūkumai. Nepakankamai naudojami pirminės ir ambulatorinės priežiūros paslaugomis. Ribotas medicinos profesijų patrauklumas prisideda prie darbuotojų trūkumo. Gydytojų ir slaugytojų skaičius 1000 gyventojų (atitinkamai 2,4 ir 5,1) yra vienas mažiausių iš valstybių narių. Pirminės sveikatos priežiūros sistemoje trūksta darbuotojų, o jos tarnybos yra perkrautos. Jos potencialas tebėra neišnaudotas, todėl pernelyg apsunkinama aukštesnio lygio priežiūra. Nors išplėstos e. sveikatos paslaugos padeda spręsti kai kuriuos uždavinius, kylančius sveikatos priežiūros sistemoje, jomis kol kas naudojamosi ribotai;
- (26) didelė dalis socialinių išlaidų skiriama neatsižvelgiant į skirtingą pajamų lygį, todėl esama galimybių didinti jų tikslumą. Kai kurios socialinės išlaidos nėra tikslinės ir grindžiamos materialine padėtimi. Be to, socialinės išmokos kai kuriems asmenims, dirbantiems pagal civilinės teisės sutartis, yra ribotos ir tai didina tos grupės pažeidžiamumą. Nors gyventojų, kuriems gresia skurdas, dalis toliau mažėjo nuo 21 % 2016 m. iki 17 % 2020 m., problemų lieka. Visų pirma numatoma, kad didesnę skurdo riziką patirs kai kurie vyresnio amžiaus žmonės. Tai itin paveiks moteris, nes jų trumpesnis stažas lemia mažesnes būsimas pensijų išmokas. Tikslingesnis išmokų paskirstymas, pavyzdžiui, dažniau taikant materialinę padėtį grindžiamą metodą, padėtų veiksmingiau naudoti viešuosius išteklius kovoti su skurdu ir remti tuos, kuriems pagalbos reikia labiausiai;

- (27) kad užtikrintų ilgalaikį tvarų ekonomikos augimą ir konkurencingumą, Lenkija vis labiau pasikliaus mokslu ir inovacijomis. Tačiau, nepaisant tam tikros pažangos, Lenkija atsilieka inovacijų diegimo srityje. Bendros išlaidos moksliniams tyrimams ir plėtrai (MTP) yra nedidelės – 1,39 % BVP. Bendrijos inovacijų tyrimo duomenimis, verslo MTP išlaidos 2020 m. išlieka gerokai mažesnės už Sąjungos vidurkį (0,87 %), o novatoriškų įmonių dalis tebėra nedidelė. 2021 m. Europos inovacijų diegimo rezultatų suvestinėje Lenkija užima ketvirtą vietą nuo galo ir yra priskirta paskutinei augančių novatorių kategorijai. Didėjantis dabartinių paramos moksliniams tyrimams priemonių susiskaidymas kenkia mokslo ir įmonių bendradarbiavimui, o tai yra pagrindinė kliūtis inovacijoms stiprinti. Be to, menki vadovavimo įgūdžiai ir ribotas technologijų diegimas įmonėse lemia didelius mažų ir vidutinių įmonių ir didelių bendrovių našumo skirtumus, o tai riboja inovacijas ir našumo augimą;
- (28) Lenkija atsilieka skaitmeninimo srityje. Visų pirma žemas skaitmeninių įgūdžių lygis trukdo įmonėms investuoti į pažangius skaitmeninius sprendimus ir kilti vertės grandinėje, o tai taip pat prisideda prie darbo jėgos ir įgūdžių trūkumo. Skaitmeninės infrastruktūros srityje, nors fiksuotasis plačiajuostis ryšys plačiau diegiamas, išlieka didelių su 5G plėtra susijusių iššūkių. Visų pirma tik 34 % namų ūkių 2021 m. turėjo galimybę naudotis 5G technologija, t. y. mažiau nei Sąjungos vidurkis (65 %), o 5G parengties lygis nepasistūmėjo į priekį, nes dar nepaskirtas suderintas radijo spektras 5G diegimui. Galiausiai platesnis skaitmeninių technologijų naudojimas viešojo administravimo srityje galėtų pagerinti valstybės paslaugų teikimą ir padėti sumažinti nereikalingą reguliavimo ir administracinę naštą;

- (29) stabili ir nuspėjama verslo aplinka ir palanki investicijų aplinka yra svarbi tiek ekonomikos atsigavimui po pandemijos, tiek užtikrinti tvarų ekonomikos augimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu. Šiuo atžvilgiu esminiai elementai yra teisingumo sistemos nepriklausomumas, veiksmingumas ir kokybė. Kaip matyti iš kelių Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimų, Lenkijoje pablogėjo su teisine valstybe susijusi padėtis ir didelį susirūpinimą tebekelia teismų nepriklausomumo klausimas. Be to, 2021 m. Komisija pradėjo pažeidimo nagrinėjimo procedūrą prieš Lenkiją dėl kai kurių Lenkijos Konstitucinio Teismo sprendimų, kuriais visų pirma buvo ginčijama Sąjungos teisės viršenybė, keliant pavojų Lenkijos ir Sąjungos teisinės tvarkos veikimui;
- (30) tvirta ir stabili reglamentavimo aplinka yra tvaraus ekonomikos augimo ir privačiųjų investicijų pagrindas. Tačiau investavimo aplinkai ir toliau trukdo nenuspėjama ir apsunkinanti reglamentavimo aplinka. Dažni pagrindinių teisės aktų keitimai didina įmonių netikrumą ir reikalavimų laikymosi išlaidas, daugiausia dėl to, kad teisėkūros procese nepakankamai konsultuojamasi su suinteresuotaisiais subjektais. Privačiojo sektoriaus investicijos, išreikštos BVP procentine dalimi, nuo 2016 m. mažėjo ir 2020 m. buvo nedidelės – 18,5 %, t. y. gerokai mažesnės už visos Sąjungos ir kitų regionų vidurkį. Tai gali dar labiau apriboti našumo augimą ir pakenkti Lenkijos gebėjimui ilguoju laikotarpiu palaikyti ekonomikos augimą, ypač atsižvelgiant į tai, kad didėjančios vienetai tenkančios darbo sąnaudos daro neigiamą poveikį sąnaudų konkurencingumui;
- (31) reaguojant į Versalio deklaracijoje Sąjungos valstybių ar vyriausybių vadovų suteiktą įgaliojimą, Komisijos pasiūlymu dėl plano „REPowerEU“ siekiama kuo greičiau palaipsniui panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo iškastinio kuro importo iš Rusijos. Šiuo tikslu Komisija, palaikydama dialogą su valstybėmis narėmis, ketina nustatyti tinkamiausius nacionalinio, regioninio ir Sąjungos masto projektus, investicijas ir reformas. Šiomis priemonėmis siekiama mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro ir atsisakyti iškastinio kuro importo iš Rusijos;

- (32) Lenkijos energijos rūšių derinys tebėra labai priklausomas nuo iškastinio kuro – 2020 m. iškastinis kuras sudarė 86 % jos suvartojamos energijos, o vien anglis sudarė 40 % šio kuro. Gamtinės dujos sudaro 17 % energijos rūšių derinio, o nafta – 28,9 % ir jos dalis pastaraisiais metais didėjo. Lenkijos priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tempas yra lėtas. Iki 2020 m. bendras išmetamas ŠESD kiekis Lenkijos ekonomikoje sumažėjo tik 8 %, palyginti su 2005 m.¹⁹ Šalies ekonomikos taršos ŠESD intensyvumas yra 54 % didesnis už Sąjungos vidurkį. Siekiant paspartinti išmetamo ŠESD kiekio mažinimą visoje ekonomikoje, būtina persvarstyti platesnio užmojo energetikos politiką ir imtis tikslinių veiksmų sektoriuose, kuriems netaikoma ATLPS. Lenkija pagamina apie 80 % joje sunaudojamų anglių, tačiau jos priklausomybė nuo Rusijos (apskaičiuota kaip importo iš Rusijos dalis, palyginti su visu anglių importu) padidėjo ir 2020 m. pasiekė 74 %, palyginti su 54 % Sąjungos vidurkiu. Kalbant apie naftą, beveik visą reikalingą naftą Lenkija gauna iš užsienio tiekėjų, o importas iš Rusijos sudaro 72 % viso užsienio tiekimo, palyginti su 26 % Sąjungos vidurkiu. Lenkijos priklausomybė nuo Rusijos gamtinių dujų 2020 m. siekė 55 %, palyginti su 44 % Sąjungos vidurkiu²⁰. Tikimasi, kad Lenkijoje ir su kaimyninėmis šalimis vykdomi ir planuojami infrastruktūros projektai (įskaitant nuo 2022 m. gegužės 1 d. veikiančią GIPL jungiamąją liniją su Lietuva) kartu su atitinkamomis tiekimo sutartimis visiškai pakeis Lenkijos priklausomybę nuo Rusijos dujų. Rekomenduojama, kad su dujomis susijusios naujos investicijos į infrastruktūrą ir tinklą, kai įmanoma, būtų parengtos atsižvelgiant į ateities iššūkius, kad būtų išvengta anglies dioksido susaistymo ir neišnaudojamo turto, taip pat siekiant užtikrinti ilgalaikį jų tvarumą, kai ateityje bus keičiama jų paskirtis ir pereinama prie tvaraus kuro. Lenkijos ilgalaikė dujų tiekimo sutartis su Rusijos bendrove „Gazprom“ baigia galioti 2022 m. pabaigoje ir Lenkija neketina jos atnaujinti.

¹⁹ Klimato politikos veiksmų pažangos ataskaita (2021 m.)

²⁰ Eurostato duomenys (2020 m.), gamtinių dujų, žalios naftos ir akmens anglių importo iš Rusijos dalis, palyginti su bendru atitinkamu importu. Apskaičiuojant bendrą ES 27 valstybių narių importą remiamasi importo iš ne ES 27 šalių duomenimis. Lenkijos atveju bendras importas apima ES vidaus prekybą. Žalia nafta neapima perdirbtų naftos produktų. Nuo 2022 m. balandžio 27 d. Lenkija nebegauna dujų iš Rusijos.

Tiesioginę „Gazprom“ dujų tiekimo sustabdymo nuo 2022 m. balandžio mėn. poveikį Lenkijos energetiniam saugumui labai švelnina jos galimybės naudotis alternatyviais tiekimo šaltiniais Sąjungoje ir už jos ribų. Tačiau dėl sustabdymo reikia paspartinti vykdomus ir planuojamus tiekimo įvairinimo projektus, taip pat geriau koordinuoti tolesnius veiksmus Sąjungoje;

- (33) siekiant sumažinti Lenkijos priklausomybę nuo iškastinio kuro importo ir sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį, labai svarbu sparčiau diegti naujus atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumus. Dabartiniai pagal nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus parengti atsinaujinančiųjų išteklių energijos tikslai nėra pakankamai plataus užmojo. Tačiau esama svarbių reguliavimo, procedūrinių ir administracinių kliūčių, kurios riboja atsinaujinančiųjų išteklių energijos pajėgumų diegimą ir stabdo atsinaujinančiųjų energijos išteklių integravimą į tinklą. Tai, be kita ko, energetikos kooperatyvams taikomos ribojamosios taisyklės, sausumos vėjo jėgainių plėtrai taikomos ribojamosios taisyklės ir ilgos leidimų išdavimo procedūros, mokesčių taisyklių sudėtingumas ir nestabilumas ir ilgos prijungimo prie tinklo procedūros. Infrastruktūros kliūtys, pvz., nepakankamas skirstomojo tinklo pajėgumas, taip pat lėtina atsinaujinančiųjų energijos išteklių integraciją ir turėtų būti šalinamos tinkamomis paskatomis. Be to, 2022 m. gegužės 18 d. Komisijos komunikate (komunikate „REPowerEU“) nurodyta, kad tvarios biometano gamybos didinimas padės palaipsniui panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro. Šiomis aplinkybėmis Lenkija turi galimybių išnaudoti neišnaudotą biometano, atitinkančio atitinkamus tvarumo kriterijus, potencialą, įgyvendindama tinkamą tvarios biometano rinkos sukūrimo strategiją ir pateikdama konkrečius pasiūlymus dėl jos struktūros. Tvarus biometanas gali būti naudojamas bendrai šilumos ir elektros energijos gamybai ir atsinaujinančiųjų išteklių vandenilio gamybai, o tai galėtų padėti sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro sektoriuose, kuriuose mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro yra sunku. Lenkijos nacionalinė renovacijos schema yra svarbi iniciatyva, kuria siekiama pakeisti orą teršiančius katilus ir pagerinti pastatų energijos vartojimo efektyvumą. Tačiau ji galėtų būti dar labiau supaprastinta ir labiau orientuota į mažas pajamas gaunančius namų ūkius ir prasčiausio energinio naudingumo pastatus.

Be to, dar yra galimybių geriau planuoti subsidijas šilumos šaltinių pakeitimui, kad būtų išvengta dujų susaistymo ir teikiama daugiau paskatų esminėms energinėms renovacijoms ir šilumos siurblių diegimui, atsižvelgiant į strategijos „Renovacijos banga“ ir komunikato „REPowerEU“ tikslus. Didelis energijos vartojimo efektyvumo didinimo sąnaudų taupymo potencialas suteikia galimybę naudoti grąžintinas finansines priemones, kurias būtų galima panaudoti siekiant padidinti gyvenamųjų, viešųjų ir komercinių pastatų renovacijos mastą. Tai dar labiau pagerintų oro kokybę, paspartintų energijos taupymą ir sumažintų iškastinio kuro poreikį šildymui. Kad Lenkija pasiektų 55 % tikslo priemonių rinkinio tikslus, reikės toliau didinti užmojus mažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir didinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimą ir energijos vartojimo efektyvumą.

- (34) transporto sektorius yra antras po energijos gamybos taršiausias sektorius, kuriam tenka apie 70 % viso suvartojamo naftos kiekio. Kelių transportui tenka didžioji sektoriaus išmetamųjų teršalų dalis. Todėl itin svarbu imtis spartesnių judumo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksmų. Šiuo atžvilgiu būtų naudinga skatinti kolektyvinį, mažai anglies dioksido išmetantį ir aktyvų judumą. Viešojo transporto patrauklumo ir prieinamumo didinimas, be kita ko, kaimo vietovėse, ir geresnis susisiekimas tarp priemiesčių ir aglomeracijų centrų padėtų sumažinti oro taršą, spręsti atskirties problemą ir pagerinti gyvenimo kokybę. 2020 m. netaršių automobilių dalis tarp visų registruojamų naujų automobilių buvo 0,8 %, t. y. gerokai mažiau nei 5,3 % Sąjungos vidurkis. Reikėtų apsvarstyti, kaip paskatinti elektromobilių pirkimą ir paremti dideles investicijas į įkrovimo infrastruktūrą.
- (35) Lenkijos nacionalinės energetikos strategijos tikslus reikia padidinti atsižvelgiant į platesnio užmojo 2030 m. Sąjungos klimato srities tikslą. Tvirta, stabili ir atnaujinta strateginė programa yra labai svarbi siekiant nukreipti ir skatinti viešąsias ir privačiąsias investicijas į žaliąją pertvarką. Lenkija turėtų apsvarstyti galimybę padidinti užmojus siekiant suteikti tikrumo investuotojams ir padidinti verslo aplinkos nuspėjamumą, kartu spartinant energetikos pertvarką pagal komunikatą „REPowerEU“;

- (36) nors dėl spartesnio perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir išskastinio kuro atsisakymo keliuose sektoriuose susidarys didelių restruktūrizavimo išlaidų, tam, kad sumažintų socioekonominių pertvarkos poveikį labiausiai paveiktuose regionuose, įgyvendindama sanglaudos politiką Lenkija gali pasinaudoti Teisingos pertvarkos mechanizmu. Be to, siekdama pagerinti įsidarbinimo galimybes ir sustiprinti socialinę sanglaudą, Lenkija gali pasinaudoti „Europos socialiniu fondu +“, įsteigtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/1057²¹;
- (37) atsižvelgdama į Komisijos vertinimą, Taryba išnagrinėjo 2022 m. konvergencijos programą, o jos nuomonė²² atspindėta 1 rekomendacijoje,

²¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 (OL L 231, 2021 6 30, p. 21).

²² Pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 9 straipsnio 2 dalį.

REKOMENDUOJA Lenkijai 2022 m. ir 2023 m. imtis šių veiksmų:

1. 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį, atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Būti pasirengusiai einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Laikotarpiu po 2023 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę. Didinti viešųjų išlaidų veiksmingumą, be kita ko, tęsiant biudžeto sistemos reformą. Užtikrinti būsimų pensijų išmokų adekvatumą ir pensijų sistemos tvarumą imantis priemonių faktiniam pensiniam amžiui didinti ir pertvarkant lengvatines pensijų sistemas.
2. Kuo greičiau baigti derybas su Komisija dėl 2021–2027 m. sanglaudos politikos programavimo dokumentų, kad būtų galima pradėti juos įgyvendinti.
3. Didinti dalyvavimą darbo rinkoje, be kita ko, gerinant galimybes naudotis vaikų priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis, ir pašalinti likusias kliūtis sudaryti pastovesnes darbo sutartis. Skatinti kokybišką švietimą ir darbo rinkai aktualius įgūdžius, visų pirma pasitelkiant suaugusiųjų švietimą ir įgūdžius ir gerinant skaitmeninius įgūdžius. Tiksliau skirstyti socialines išmokas ir užtikrinti galimybes gauti jas tiems, kam jų reikia.
4. Didinti sveikatos sistemos atsparumą, prieinamumą ir veiksmingumą, be kita ko, suteikiant pakankamai išteklių apversti sveikatos priežiūros piramidę ir paspartinti e. sveikatos paslaugų diegimą. Didinti ekonomikos inovacinį pajėgumą, be kita ko, remiant mokslo tiriamąsias institucijas ir jų glaudesnį bendradarbiavimą su verslu. Stiprinti tolesnį įmonių ir viešojo administravimo skaitmeninimą, be kita ko, plėtojant infrastruktūrą.

5. Gerinti investavimo aplinką, visų pirma užtikrinant teismų nepriklausomumą. Užtikrinti veiksmingas viešas konsultacijas ir socialinių partnerių dalyvavimą politikos formavimo procese.
6. Sumažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro pašalinant reguliavimo, administracines ir infrastruktūros kliūtis, kad būtų paspartintos leidimų išdavimo procedūros ir atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimas. Reformuoti pastatų renovacijos politiką ir paramos sistemas, siekiant skatinti didesnę energijos vartojimo efektyvumą, energijos taupymą ir spartesnę iškastinio kuro atsisakymą šildymo sektoriuje bei spartesnę šilumos siurblių diegimą. Spartinti perėjimą prie viešojo transporto bei aktyvaus judumo ir elektra varomų transporto priemonių naudojimą, teikiant paskatas ir investuojant į įkrovimo infrastruktūrą. Gerinti ilgalaikį ir vidutinės trukmės strateginį žaliosios pertvarkos planavimą atnaujinant nacionalinę energetikos politiką pagal Europos žaliojo kurso tikslus ir komunikatą „REPowerEU“, siekiant suteikti tikrumo verslo bendruomenei ir veiksmingai naudoti finansavimą siekiant paspartinti investicijas į švarią energiją.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu

Pirmininkas / Pirmininkė
